

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z odwołania K. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

z udziałem A. P.

o ustalenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 stycznia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 9 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 191/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie decyzją z 31 grudnia 2019 r., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r., o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300, z późn. zm.) w zw. z art. 83 § 1 k.c. oraz art. 300 k.p. stwierdził, że K. P. jako pracownik u płatnika składek A. P. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 21.06.2019 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła K. P. domagając się jej zmiany i ustalenia, że podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 21.06.2019 r. do nadal, na podstawie umowy o pracę u płatnika składek A. P.

Wyrokiem z 9 grudnia 2020 r., Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu w pkt. I oddalił odwołanie i w pkt. II obciążył wnioskodawczynię kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez organ rentowy.

Sąd Okręgowy wskazał, że spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy umowa o pracę zawarta 21 czerwca 2019 r., pomiędzy K. P. a A. P. stanowiła ważny tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym przez K. P. (P.). Mając na uwadze art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 36 ust. 4, art. 8 ustawy z dnia 13.10.1998 r., o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2020.266 t.j.), art. 22 § 1 k.p. oraz regulacje na które powoływał się organ rentowy podważając pracowniczy tytuł ubezpieczenia K. P., tj. art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p., Sąd Okręgowy uznał, że uprawnionym w przedmiotowej sprawie jest stanowisko organu rentowego, że umowa o pracę zawarta między A. P. a K. P. (P.) nie stanowiła tytułu do objęcia tej ostatniej ubezpieczeniami społecznymi. Sąd Okręgowy podkreślił, że umowa została zawarta 21 czerwca 2019 r., a datę rozpoczęcia pracy określono w niej na 20 dni wcześniej, tj. na 1 czerwca 2019 r. Natomiast płatnik nie potrafił wytłumaczyć tego faktu i twierdził, że K. P. już wcześniej pomagała w zakładzie. Ponadto A. P. nie wykazała, aby istniała rzeczywista potrzeba zatrudnienia przedstawiciela handlowego. Przede wszystkim do obowiązków wnioskodawczym na tym stanowisku miało być nie tyle pozyskiwanie nowych kontrahentów dla ciastkami, ale wydruki faktur, które przychodziły na pocztę mailową i przesyłanie ich do księgowej, a wcześniej uporządkowanie faktur. Charakterystyczne jest, że wcześniej zainteresowana czynności te wykonywała wspólnie z mężem i po okresie, który miał być faktycznym zatrudnieniem odwołującej, tj. od 21.06.2019 r. do 8.08.2019 r. - przez 49 dni, nadal oboje wykonywali te obowiązki sami. Ponadto 2 stycznia 2020 r. płatnik zamieścił w Internecie anons o poszukiwaniu pracownika, ale w żaden sposób nie można przyjąć, że chodziło o przejęcie obowiązków odwołującej, skoro anons dotyczył stanowiska pomocy cukiernika za najniższym wynagrodzeniem krajowym, a jedyny wymóg jaki postawił kandydatowi do pracy to wykształcenie podstawowe. Poza tym K. P. (P.) w poprzednim miejscu zatrudnienia wykonywała zupełnie inne obowiązki od tych jakie zwykle wykonuje przedstawiciel handlowy, który kieruje posiadaną przez siebie ofertę do zindywidualizowanych, potencjalnych kontrahentów,

wcześniej aktywnie ich poszukując i przedstawiając im w miejscu dla tych kontrahentów dogodnym, nie zaś w placówce stacjonarnej producenta towar, który oferuje do sprzedaży. Kolejną osobą zatrudnioną przez płatnika w ciastkami została jej córka, która została zatrudniona na 1/4 etatu za wynagrodzeniem 1.200 zł także na stanowisku przedstawiciela handlowego, ale de facto jej obowiązki nie miały nic wspólnego z tym stanowiskiem, ponieważ jak podała zainteresowana, córka nie oferuje wyrobów cukierni, a „siedzi w zakładzie i zajmuje się dokumentami”. Natomiast oferowaniem towaru, rozwożeniem go po sklepach zajmuje się jej mąż P. P.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że nie wykazano, aby po 5 lipca 2019 r. aż do rozpoczęcia korzystania ze zwolnienia lekarskiego K. P. wykonywała jakiegokolwiek obowiązki pracownicze, bynajmniej nie świadczą o tym złożone do akt trzy umowy handlowe zawarte między 27.06.2019 r. a 5.07.2019 r. dotyczące nawiązania współpracy z trzema sklepami, z których dwa należały do tego samego właściciela, tj. D.

Na koniec Sąd Okręgowy zaznaczył, że odwołująca i zainteresowana wezwane do Sądu pod rygorem pominięcia dowodu z zeznań nie stawiały się, w żaden sposób nie usprawiedliwiły swojego niestawiennictwa, uznając że inne zajęcia zyskują pierwszeństwo przed stawiennictwem w Sądzie. W związku z powyższym Sąd pominął dowód z ich zeznań.

Reasumując Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca i zainteresowana spisując umowę o pracę miały na celu jedynie stworzenie formalnego tytułu do objęcia K. P. (P.) przyszłej synowej płatnika ubezpieczeniami społecznymi na wypadek ziszczenia się ryzyka choroby i macierzyństwa związanego z ciężką odwołującą. Wykazanie zawarcia przez K. P. w miejscu jej zamieszkania, tj. w B. i w K. łącznie trzech umów handlowych w początkowym okresie po zawarciu tejże umowy miało zaś uwiarygodnić fakt, że umowa była rzeczywiście realizowana.

Na skutek apelacji wnioskodawczynie Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 9 listopada 2022 r., w pkt. I zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie z 31 grudnia 2019 r. znak: [...] w ten sposób, że stwierdził że wnioskodawczynie K. P. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i

wypadkowemu od 21 czerwca 2019 r., z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek A. P. „C.” A. P. w Z. i w pkt. II orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny nie podzielając przedstawionej przez Sąd Okręgowy oceny materiału dowodowego doszedł do przekonania, że zgłoszone w środku odwoławczym zarzuty skutkowały koniecznością ponownej analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności zeznań świadków oraz dowodów z dokumentów, mających dla sprawy istotne znaczenie, a w rezultacie konieczność zmiany zapadłego przed Sądem I instancji wyroku. W pierwszej kolejności, jako zasadne należy uznać zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c., które miały wpływ na wynik sprawy, w tym między innymi wyciągnięcie przez Sąd Okręgowy błędnych, sprzecznych z zasadami logiki wniosków z przeprowadzonych dowodów, a w szczególności uznanie, iż zatrudnienie K. P. w Firmie „C.” A. P. w Z. było pozorne. Analiza zeznań świadków: R. K., A. O., P. P. i dokumentów przedłożonych przez wnioskodawczynię: umów zlecenia zawartych z V. Sp. z o.o., umów handlowych pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że zawarta umowa o pracę miała charakter faktyczny. Z treści zeznań w/w świadków jednoznacznie wynika, iż wnioskodawczym odbywała służbowe wyjazdy do sklepów należących do R. K. i A. O., przedstawiała ofertę firmy „C.” A. P. w Z., a następstwem tych działań było podpisanie umów handlowych z ww., ponadto przyjmowała zamówienia na ciasta, które dostarczał współmałżonek płatnika składek – P. P. Jak zeznała A. O. i R. K.: K. P. (P.) jako przedstawiciel handlowy zaproponowała ciasta do sprzedaży i po degustacji doszło do nawiązania współpracy i podpisania umów, co miało miejsce na początku lipca 2019 r. Sama zaś K. P. (P.) była w sklepie około 3 razy i miało to miejsce w godzinach przedpołudniowych, współpraca z A. P. została nawiązana wyłącznie dzięki wnioskodawczym. Powyższe okoliczności potwierdził także świadek P. P.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że zeznania wszystkich świadków są spójne, logiczne i korespondują wzajemnie ze sobą jak również z dowodami z dokumentów. Zeznania te w sposób jednoznaczny wskazują na rzeczywiste świadczenie pracy przez wnioskodawczynię począwszy od 21 czerwca 2019 r.

Z kolei przedłożone umowy z podmiotami handlowymi znajdującymi się w D., B. i K. świadczą o tym, że w ramach swoich obowiązków pracowniczych, działając jak przedstawiciel handlowy wnioskodawczynie doprowadziła do zawarcia i podpisała umowy o współpracę z tymi podmiotami. Jak wynika z zeznań świadków umowy te były realizowane i pozostają w dalszym ciągu w realizacji. Sąd Okręgowy wskazał, na fakt zawarcia tychże umów jednakże wyciągnął z tej okoliczności błędne wnioski, przyjmując, że podjęcie kroków zmierzających do zawarcia tych umów i ostateczne ich zawarcie nie świadczy o wykonywaniu przez K. P. pracy na rzecz płatnika składek A. P. W ocenie Sądu Apelacyjnego jest wprost przeciwnie, a umowy z 27 czerwca 2019 r. zawarte ze sklepem D. „E.” z siedzibę w B. oraz umowa zawarta w 5 lipca 2019 r. ze S. w K. dowodzą świadczenia pracy przez wnioskodawczynię. Tym bardziej, iż do zawarcia umów z ww. punktami handlowymi doszło wyłącznie w wyniku działań podejmowanych przez nią jako przedstawiciela handlowego płatnika składek.

Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że wnioskodawczym nie posiadała doświadczenia zawodowego na stanowisku przedstawiciel handlowy. Przede wszystkim bowiem z zalegających w aktach sprawy umów zlecenia wynika, iż wnioskodawczym w okresie od 21 czerwca 2016 r. do przełomu maja i czerwca 2019 r. była zatrudniona w sklepie V. Sp. z o. o., a do jej obowiązków należało „świadczenie usług marketingowych”. Nie można zatem przyjąć za Sądem Okręgowym, iż obowiązki wnioskodawczym jakie wykonywała u poprzedniego pracodawcy były absolutnie różne od tych które pełniła jako przedstawiciel handlowy, głównym bowiem zadaniem pracownika zatrudnionego jako przedstawiciel handlowy jest sprzedaż produktów lub usług danej firmy, co wymaga odpowiedniego przygotowania i doświadczenia marketingowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można też zgodzić się z Sądem Okręgowym, iż nie było realnej potrzeby zadudnienia przedstawiciela handlowego. Przede wszystkim od kiedy wnioskodawczynie zaczęła korzystać ze zwolnienia lekarskiego obowiązki przez nią wykonywane zaczął ponownie wykonywać P. P., a następnie w ciastkami została zatrudniona także na stanowisku przedstawiciela handlowego K. K.

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawczyni świadczyła pracę określonego rodzaju na rzecz A. P. i działała pod kierownictwem ww. osoby, w miejscu i czasie określonym przez pracodawcę, a ponadto za wykonywaną pracę otrzymywała wynagrodzenie. Tym samym stosunek pomiędzy wnioskodawczynią a A. P. spełniał wszystkie przesłanki stosunku pracy określone w art. 22 k.p.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł organ rentowy. Zaskarżając wyrok w całości wniósł o jego zmianę przez oddalenie apelacji od wyroku Sądu Okręgowego oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego i postępowania przed sądem drugiej instancji.

W podstawach skargi kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1. art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że oświadczenia wnioskodawczyni i płatnika składek nie zostały złożone jedynie dla pozoru i że tym samym strony nawiązały ważny stosunek pracy, w sytuacji gdy w rzeczywistości stronom nie przyświecał zamiar zawarcia umowy i wykonywania pracy przez wnioskodawczynię w świetle art. 22 k.p.

2. art. 22 k.p. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że doszło do nawiązania ważnego stosunku pracy między wnioskodawczynią a płatnikiem składek, podczas gdy nie zaistniały wszystkie elementarne cechy stosunku pracy, a mianowicie brak jest faktycznego świadczenia pracy przez wnioskodawczynię na rzecz płatnika składek w sposób ciągły i podporządkowany poleceniom pracodawcy oraz brak realnej potrzeby płatnika składek w zatrudnieniu wnioskodawczyni na stanowisku przedstawiciela handlowego poczynwszy od dnia 21 czerwca 2019 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 22 k.p.c., przez uznanie, że doszło do nawiązania ważnego stosunku pracy między wnioskodawczynią a płatnikiem składek, podczas gdy brak jest ciągłości w świadczeniu przez wnioskodawczynię pracy jako cechy znamiennej dla stosunku pracy oraz brak rzeczywistej potrzeby pracodawcy w zatrudnieniu pracownika na stanowisku przedstawiciela handlowego

począwszy od dnia 21 czerwca 2019 r. Dalej skarżący podniósł, że całokształt okoliczności sprawy wskazuje, że celem działania stron było uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z zawarciem umowy o pracę, a nie faktyczne świadczenie pracy, o czym świadczy rozwiązanie przez wnioskodawczynię z umowy zlecenia V. Sp. z o.o. (brak ubezpieczenia chorobowego), a następnie rozwiązanie umowy o pracę z płatnikiem składek A. P. w lipcu 2020 r., zarejestrowanie się w Urzędzie Pracy jako bezrobotnej oraz podjęcie stażu w Ś. Powyższe bez wątpienia wskazuje na brak zamiaru świadczenia pracy przez wnioskodawczynię na rzecz płatnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c., wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu jaką jest jej oczywista zasadność należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Powyższych wymagań skarżący jednak nie spełnił i nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wymaga przypomnienia, że dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi istotne jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych. Zasadnicze znaczenie w procesie sądowego badania, czy dany stosunek prawny jest stosunkiem pracy, ma ustalenie faktyczne, czy praca wykonywana w ramach analizowanego stosunku prawnego rzeczywiście ma cechy wymienione w art. 22 § 1 k.p. W tym celu bada się okoliczności i warunki, w jakich dana osoba wykonuje czynności na rzecz innego podmiotu prawa i dopiero w wyniku tego badania (poczynienia stosownych ustaleń) rozstrzyga się, czy czynności te świadczone są w warunkach wskazujących na stosunek pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2020 r. w sprawie II UK 9/20, LEX nr 3087651).

W przedmiotowej sprawie Sąd drugiej instancji dokonał ponownej szczegółowej analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności zeznań świadków oraz dowodów z dokumentów i oceny stanu faktycznego sprawy i stwierdził odmiennie niż Sąd Okręgowy, że wnioskodawczyni świadczyła pracę na rzecz płatnika składek. Sąd Apelacyjny wyjaśnił szczegółowo swoją odmienną ocenę prawną ustalonego w sprawie stanu faktycznego odnosząc się do podejmowanych działań podczas świadczenia pracy u płatnika. Natomiast we wniosku skarżący jedynie lakonicznie stwierdza, że celem działania stron było uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z zawarciem umowy o pracę a nie faktyczne świadczenie pracy. Dowodem na to zdaniem skarżącego było rozwiązanie umowy o pracę z płatnikiem składek w lipcu 2020 r., zarejestrowanie się w Urzędzie Pracy jako bezrobotnej oraz podjęcie stażu w D.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do odmiennej oceny stanu faktycznego ustalonego w sprawie. Ocena faktów natomiast, uchyla się spod weryfikacji kasacyjnej Sądu Najwyższego na mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c.

Tym samym Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[a!]